

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun tulee olla kunnalla

TE-palvelujen siirto kuntiin on laaja tehtävä, jossa onnistuminen varmistetaan huomioimalla kuntien työjako ja alueelliset erityispiirteet.

Näin mahdollisestaan kuntien edellytykset hyödyntää kuntaekosysteemiä ja saavuttaa uudistuksen tavoitteet. Mikäli kunnille jäisi pelkästään rahoitusvelvoite ilman järjestämisvastuuta, se ei vastaisi uudistuksen tavoitteita.

Kun järjestämisvastuu on kunnilla, tämä mahdollistaa joustavamman sopimisen tehtävän hoitamisessa ja paikallisten ratkaisujen ja yhteistyön tekemisen.

Vaikuttavan toiminnan näkökulmasta on keskeistä, että työvoimapalveluiden ja yrityspalveluiden yhteensovittaminen tehdään mahdollisimman joustavaksi. Kuntapohjaisen mallin etu on välitön yhteys muihin palveluihin ja kunnan tuloihin, kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla.

Mahdollisessa järjestämisvastuun antamisessa kuntien yhteistyöorganisaatiolle tulee huolehtia tarvittavan kuntayhteistyön, vuorovaikutuksen ja palveluyhteistyön, kuten hyvinvointialueiden kanssa tehtävästä yhteistyön edellytyksistä.

Yhteistyöorganisaation järjestämisvastuussa on edellytettävä kuntien yhdenvertaisuutta ja kunnan itsehallinnollisen aseman huomioimista.

Vaatimuksessa 20 000 asukkaan työvoimapohjasta on oltava joustavuutta

Vaatimuksessa 20 000 henkilön työvoimapohjasta on huomioitava alueiden erilaisuus ja siihen on sisällytettävä tarvittavaa joustavuutta.

Työvoimapohjavaatimuksessa on painotettava ja mahdollistettava nykyisten työssäkäyntialueiden kansainvälisyys, kuten Lapissa Ruotsin ja Norjan kanssa.

Lainsäädännöllä on mahdollistettava Lapin, Ruotsin ja Norjan rajakuntien työvoimapalveluiden paikallista väestöä palveleva ja tuottava palvelujen organisointi, asiakaslähtöisyys ja yhteistyö.

Työllisyydenhoidon palveluita on tärkeää pystyä tarjoamaan lähellä asiakasta lähipalveluina.

Kuntaekosysteemin tunnistaminen ja huomioiminen tuo synergiahöytyjä

Järjestämisvastuu on organisoitava siten, että TE-palvelut voidaan integroida saumattomasti kuntien muihin tehtäviin ja pystytään parhaiten hyödyntämään kuntien vahva paikallistuntemus ja toimijoiden ketteryys.

Kunnassa tunnetaan hyvin eri työnhakijat, työvoimaa tarvitsevat yritykset, koulutuksen järjestäjät sekä paikalliset kolmannen sektorin toimijat. Jotta uudistuksen tavoitteet toteutuvat, tarvitaan kuntaekosysteemin eli kokonaisuuden ymmärrystä ja huomioimista.

Kokonaisuudessa tulee huomioida myös kuntien ennaltaehkäisevä hyte-työ sekä yhdyspinnat hyvinvointialueiden palveluiden kanssa. Lisäksi lain tulee mahdollistaa kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö pienissä kunnissa.

Työvoimapalvelut ovat monen osan kokonaisuus. Eri osien johtamisessa tulee huomioida, onko niitä tarkoituksenmukaista johtaa läheltä vai kaukaa. Mikäli eri osia johdetaan maantieteellisesti kaukaa tai toisistaan hajallaan, paikallistuntemus vähenee ja kokonaisuuden johtaminen vaikeutuu. Uhkana

on silloin myös lähipalveluiden merkityksen hämärtyminen erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten osalta.

Uudistuksen on mahdollistettava joustavan ja asiakaslähtöisen työskentelytavan toteuttaminen. Vahvan paikallisosaamisen ja verkostojen hyödyntämiseksi ei lainsäädäntö saa ohjata toimeenpanoa liian tiukkaan.

Maakuntaliitoilla voisi tietyillä alueilla olla puolueettomana toimijana selvittelijän tehtävä toimivan uudistuksen aikaansaamiseksi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Hyvinvointialue-kunta -yhdyshintojen tunnistaminen ja huomioiminen

Erityisesti haastavan työttömyysrakenteen kohdalla on tärkeää saada palveluketjujen asiakaslähtöisiksi yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Työttömien terveystarkastukset ovat tärkeä osa kuntouttavan työtoiminnan prosessia. Myös ulkomaalaisten kotouttaminen ja kuntouttava työtoiminta edellyttävät yhdyspintojen tunnistamista ja huomioimista palveluiden järjestämisessä.

Työttömien työnhakijoiden määrä alenee koko ajan. Vaikeasti työllistettävien palvelut, kuten kuntouttava työtoiminta, on toiminut hyvin, minkä vuoksi sen toimivuus on varmistettava kuntouttavan työtoiminnan siirtyessä hyvinvointialueille.

Kuntakokeilun aikana kunnissa on järjestelty fyysisiä työtiloja ja joustavasti käytettäviä etätyöpisteitä ja siksi on huolehdittava, että uudistuksessa saadaan riittävät ja toimivat tilaresurssit.

Kuntakokeilussa ”työllisyystiimin” yhteiset tilat on koettu toimiviksi ja asiakkaat saavat palvelut samasta pisteestä. Lisäksi asiakastapaamisia voidaan järjestää liikkumalla asiakkaan luo esimerkiksi kylätalolle.

Työllisyyspalveluissa jokaisen ammattikunnan tulisi tehdä kotikäyntejä ja huomioida työnhakijan lisäksi koko perhe. Digitaaliset palvelut täydentävät lähipalvelua, mutta eivät yksistään riitä varsinkin vaikeasti työllistyvien palveluissa. Työttömien kohtaaminen ja diagnosointi tarvitsee säännöllisesti lähitapaamisia, jotta saadaan varmemmin oikea kuva työttömän tilanteesta.

Yrityspalveluihin liittyvät tehtävät, elinkeinojen kehittäminen ja elinvoimatyö ovat kuntien perustyötä ja pienissä kunnissa tunnetaan hyvin yritykset ja niiden tarpeet. Kuntakokeilussa on ollut mahdollisuus kokeilla mm. starttirahatyötä ja yhteistyö yrityspalvelun, elinkeinoasimiesten ja yritysneuvojien kanssa on ollut hedelmällistä ja näitä käytäntöjä tulisi pystyä jatkamaan.

Koulutus/osaamisen kehittämismahdollisuudet on turvattava kaikille ja siksi oppilaitokset tai niiden sivupisteet ovat tärkeitä pienissä kunnissa. Lisäksi tarvitaan uusien koulutusmallien kehittämistä yritysten tarpeisiin työllisyyden edistämiseen olemassa olevien mallien hyödyntämisen ohessa muun muassa oppisopimuskoulutuksen osalta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Yrityspalveluihin liittyvät tehtävät, elinkeinojen kehittäminen ja elinvoimatyö ovat kuntien perustyötä ja pienissä kunnissa tunnetaan hyvin yritykset ja niiden tarpeet. Kuntakokeilussa on ollut mahdollisuus kokeilla mm. starttirahatyötä ja yhteistyö yrityspalvelun, elinkeinoasimiesten ja yritysneuvojien kanssa on ollut hedelmällistä ja näitä käytäntöjä tulisi pystyä jatkamaan.

Koulutus/osaamisen kehittämismahdollisuudet on turvattava kaikille ja siksi oppilaitokset tai niiden sivupisteet ovat tärkeitä pienissä kunnissa. Lisäksi tarvitaan uusien koulutusmallien kehittämistä yritysten tarpeisiin työllisyyden edistämiseen olemassa olevien mallien hyödyntämisen ohessa muun muassa oppisopimuskoulutuksen osalta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Rahoitus

Kunnille siirtyvien tehtävien rahoituksen tulisi perustua arvioon tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta eikä nykyisen järjestelmän kyvystä toimeenpanna tehtäviä.

Valtion on huolehdittava, että uudistuksen kustannukset korvataan kunnille täysi-määräisesti. Tilannetta on tarkasteltava uudelleen kustannusten kasvaessa tulevaisuudessa.

Valtion tuettava alueiden vahvuuksia ja hyödynnettävä niitä, kuten Ruotsissa, jossa investoidaan pohjoiseen 98 Mrd euroa.

Lapin kaivospaikkakunnilla on otettava käyttöön kuntien ja valtion KAL –sopimukset (kaivos, asuminen ja liikennesopimukset), joilla mahdollistetaan Lapin tuottavat investoinnit, työvoima, asumisen edellytykset ja infrastruktuuri.

Vallan ja vastuun tulee olla rahoituksenkin osalta samalla taholla eli kunnalla.

Ei tule rakentaa mallia, jossa kunnilla on sekä rahoitusvastuuta että mahdollista lisärahoitusvaadetta ilman mahdollisuuksia vaikuttaa palvelun järjestämiseen. On varmistettava, että myös pienet kunnat saavat tasapuoliset laadukkaat palvelut.

Myös hyvinvointialueiden rooli ja kannusteet suhteessa kuntiin vaatii avaamista muun muassa pitkäaikaistyöttömien työttömyysturvan perusosan osalta. Myös hyvinvointialueille tulee olla tehokkaat kannustimet edistää sosiaali- ja terveyspalveluja saavan työttömän työllistymistä.

Koska kyseessä on iso ja merkittävä uudistus, tulee sen vaikutuksia arvioida saatujen kokemusten pohjalta. Työttömyysturvan tasoa tulee pystyä arvioimaan ja tekemään muutoksia, mikäli se ei kohtele kuntia tasapuolisesti tai ei kannusta riittävästi.

- Palkkatuki on ollut merkittävä työkalu työllistämispolkujen rakentamisessa. Koska kunta ei voi maksaa itselleen palkkatukea, tulee tämän tilalle luoda korvaava järjestelmä kunnille.
- On epäselvää, voiko työvoimaviranomainen toimia hankkeiden hallinnoijana esimerkiksi ESR-rahoituksen osalta.
- Esitys ei huomioi riittävästi yhdistysten ja yritysten roolia ja merkitystä toimijoina. Kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö kuuluu tiiviisti kuntaekosysteemin kokonaisuuteen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

Henkilöstöressurit ja henkilöstön siirto

Esityksen mukaan henkilöstö siirtyy liikkeen luovutuksella uuden työnantajan eli kuntien palvelukseen. Liikkeenluovutus tarkoittaa sitä, että henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä uuden työnantajan palvelukseen ja säilyttää siirtymähetkellä voimassa olevat työ- tai virkasuhteisiinsa liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.

Kunnille tulee tarjota tukea erilaisten työkuultuurien tunnistamiseen ja yhteensovittamiseen, jotta uudistuksen jälkeen työllisyyspalvelujen henkilöstö pystyy tuottamaan palveluja yhdessä uudella tavalla. Lisäksi henkilöstön jaksaminen muutoksessa tulee varmistaa.

Lisäksi tulee selvittää, miten kunnan etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta kytkeytyvät työllisyyspalveluihin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

5. Tietojärjestelmät

Viranomaisen toiminnassa lähdetään yleensä siitä, että rekisterinpitäjäys seuraa järjestämisvastuuta. Lakiehdotuksen perusteella vastuukysymykset henkilötietojen käsittelystä eri toimintamalleissa jäävät epäselviksi, minkä vuoksi tietosuojan huomioiminen on oleellista.

Tietojärjestelmien yhteensovittamisen kustannuksista ja arviota esimerkiksi tarvittavista koulutuksista ei ole avattu ja arvioitu. Riittääkö käytettävissä oleva aika siihen, että tietojärjestelmät saadaan valmiiksi ja asiakas saa hänelle kuuluvat päätökset, korvaukset ja palvelut ajallaan.

On varmistettava, että esimerkiksi matkailukunnat saavat riittävät tiedot pysyvästi vapaa-ajanasunnoissa asuvista asukkaista, mikä ei ole tällä hetkellä Digi- ja väestötietoviraston tulkinnan mukaan mahdollista. Näin matkailukunnat eivät saa tarvittavaa tietoa asukkaistaan voidakseen kehittää kunnassa asuvien palveluja.

Valtion ohjaus

Uudistuksen tulee edistää kunta-valtio -suhteen vuorovaikutteisuutta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys*:

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-
Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-
Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-
Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomioon esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Jämsén Antti
Kittilän kunta - Kittilän kunnanhallitus

